

Spółeczny obraz autyzmu

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 11 stycznia 2018 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Spółeczny obraz autyzmu

- » Ogromna większość badanych (83%) słyszała o autyzmie. Autyzm kojarzony jest przede wszystkim z życiem we własnym świecie, wycofaniem, zamknięciem i izolacją (36%).
-

- » Dobrze funkcjonująca osoba z autyzmem najlepiej realizowałaby się, zdaniem respondentów, w zawodach artystycznych (41%), dobrze odnajdywałaby się również pracując jako informatyk (23%) albo naukowiec (23%).
-

- » Zdaniem ogromnej większości ankietowanych (88%) osobom z autyzmem i ich rodzinom ciężko żyje się w społeczeństwie.
-

- » Opinie co do nastawienia społeczeństwa do osób z autyzmem są dość podzielone. W przypadku nastawienia do dzieci przekonanie, że jest ono życzliwe, nieznacznie przeważa nad opiniami, że jest niechętne (46% wobec 43%). Z kolei w przypadku nastawienia do dorosłych osób z autyzmem niechęć – w opinii badanych – przeważa nad życzliwością (48% wobec 34%). Zakłopotanie (50%), współczucie (34%) i bezradność (30%), to, zdaniem respondentów, emocje najczęściej towarzyszące bezpośrednim kontaktom z osobami z autyzmem.
-

- » Ponad połowa badanych, którzy słyszeli o autyzmie, uważa, że wsparcie ze strony państwa dla osób dotkniętych tym zaburzeniem – zarówno dzieci, jak i dorosłych – jest niewystarczające, jedynie nieliczni (odpowiednio 6% i 4%) sądzą, iż jest ono dostateczne. Mniej więcej dwie piąte ankietowanych nie ma zdania na ten temat.

Najbardziej charakterystyczne dla autyzmu nieprawidłowości dotyczą trzech sfer: relacji społecznych, komunikacji i wzorca zachowań, cechującego się pewnym schematyzmem. Nasilenie trudności typowych dla autyzmu jest bardzo zróżnicowane, dlatego w odniesieniu do tego zaburzenia często używa się terminu *spektrum zaburzeń autystycznych*.

W ostatnich latach wzrosła częstość występowania zaburzeń należących do autystycznego spektrum. Pomimo bardzo wielu badań wciąż nie wiadomo, jak dochodzi do powstania tego zaburzenia, i co z tym związane – nie ma metody zapobiegania autyzmowi¹.

W związku ze zbliżającym się Światowym Dniem Wiedzy o Autyzmie (obchodzonym 2 kwietnia i rozpoczynającym Miesiąc Wiedzy o Autyzmie) postanowiliśmy zapytać o postrzeganie autyzmu, wiedzę na temat tego zaburzenia oraz o sytuację osób nim dotkniętych w społeczeństwie².

W ramach ogólnoswiatowej akcji *Na niebiesko dla autyzmu* niniejszy komunikat publikujemy w niebieskiej szacie graficznej.

CZYM JEST AUTYZM?

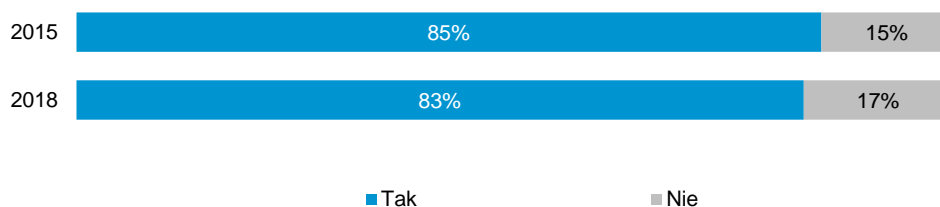
Ogromna większość badanych (83%) słyszała o autyzmie³. Z analiz wynika, że znajomość autyzmu w największym stopniu zależy od poziomu wykształcenia i wielkości miejscowości zamieszkania. O autyzmie słyszeli praktycznie wszyscy absolwenci wyższych uczelni (98%), ogromna większość ankietowanych z wykształceniem średnim (90%) i zasadniczym zawodowym (74%) oraz sześciu na dziesięciu (61%) respondentów z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym. Zaburzenie to znane jest ogromnej większości mieszkańców dużych (liczących od 100 tys. do 500 tys. mieszkańców) i największych (500 tys. mieszkańców i więcej) miast (odpowiednio 96% i 93%) i niespełna trzem czwartym (72%) mieszkańców wsi. Zauważyć można również, że o autyzmie rzadziej słyszeli respondenci znajdujący się w gorszym położeniu materialnym, a biorąc pod uwagę kryterium wieku – najstarsi ankietowani, w wieku 65 lat i więcej (67% o nim słyszało). O autyzmie częściej słyszały kobiety niż mężczyźni (86% wobec 79%).

¹ Informacje na temat autyzmu zostały zaczerpnięte z publikacji: E. Pisula, *Autyzm. Przyczyny, symptomy, terapia*, Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2014.

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (334) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 1–8 marca 2018 roku na liczącej 1092 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

³ O zespole Aspergera, zaburzeniu mieszczącym się w spektrum autyzmu, słyszało 40% badanych.

RYS. 1. Czy słyszał(a) Pan(i) o autyzmie?

Ankietowanych zapytaliśmy, czy zetknęli się kiedyś z osobą mającą autyzm. Co setny badany (1%) zadeklarował, że jego dziecko (dzieci) ma (mają) autyzm, co jedenasty (9%) – że ma taką osobę wśród członków bliższej lub dalszej rodziny, a nieco ponad jedna piąta (22%) – że autyzmem dotknięty jest ktoś ze znajomych bądź dziecko znajomych. Więcej niż co czwarty ankietowany (28%) zna osobę lub osoby z tym zaburzeniem tylko z widzenia, a mniej więcej połowa (49%) zetknęła się z takimi osobami za pośrednictwem mediów, filmów czy literatury. Zaznaczyć jednak należy, że w naszym sondażu nie pytaliśmy o zdiagnozowane przypadki autyzmu – celem badania było zrekonstruowanie społecznego obrazu tego zaburzenia.

Ankietowanych, którzy słyszeli o autyzmie, poprosiliśmy o podanie spontanicznych skojarzeń związanych z tym zaburzeniem. Zapytaliśmy, jakie zachowania, według nich, charakteryzują autyzm. Po czym można poznać, że ktoś ma autyzm?

RYS. 2. Czy mógłby/mogłaby Pan(i) w kilku słowach określić, jakie zachowania charakteryzują autyzm? Po czym można poznać, że ktoś ma autyzm?

Czy mógłby/mogłaby Pan(i) w kilku słowach określić, jakie zachowania charakteryzują autyzm? Po czym można poznać, że ktoś ma autyzm?

Własny świat, wycofanie, zamknięcie, izolacja	37%
Trudności w kontaktach z innymi	18%
Trudności w komunikacji	13%
Brak mowy, trudności w komunikacji werbalnej	6%
Brak/utrudniony kontakt wzrokowy, nieobecne spojrzenie	1,4%
Brak empatii, trudności w rozpoznawaniu emocji	1,4%
Trudności w komunikowaniu się – ogólnie	4,2%
Nadpobudliwość, pobudzenie, problemy z koncentracją	10%
Specyficzne, dziwne zachowania	9%
Niepełnosprawność intelektualna	7%
Ponadprzeciętna inteligencja, wybitne zdolności	6%
Inny wygląd, specyficzny wyraz twarzy	6%
Nadwrażliwość lub niedowrażliwość na bodźce, inne odczuwanie bodźców	5%
Niepełnosprawność ruchowa/fizyczna	4%
Zła koordynacja ruchowa, niezgrabne ruchy	3%
Trudności w dostosowaniu się do zasad życia społecznego	3%
Lęk przed innymi, otoczeniem	2%
Agresja, autoagresja	2%
Ograniczone obszary zainteresowań, niechęć do zmian	2%
Poczucie nieszczęścia, cierpienie	2%
Spokój, wyciszenie	1%
Choroba psychiczna	1%
Brak samodzielności życiowej	1%
Inność, trudność, tajemniczość	1%
Ogólniki – bardzo ciężka choroba	5%
Choroba, zaburzenie dziecięce	12%
Inne odpowiedzi	1%
Trudno powiedzieć	14%

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ respondenci mogli podać więcej niż jedną odpowiedź

Ogromna większość badanych potrafiła wymienić jakieś zachowania związane z autyzmem, jedynie 14% nie było w stanie podać żadnych skojarzeń, choć należy zaznaczyć, że nie wszyscy wymieniali cechy typowe dla autyzmu, myląc to zaburzenie – jak się wydaje – z innymi niepełnosprawnościami.

Autyzm kojarzony jest przede wszystkim z *życiem we własnym świecie*, do którego trudno innym dotrzeć, z wycofaniem, zamknięciem w sobie, izolacją. Osoby z autyzmem odbierane są jako stroniące od ludzi, samotne, wyobcowane, *nieobecne, wyłączone*. W sumie tego rodzaju skojarzenia podała ponad jedna trzecia badanych (36%). Kolejną kwestią – pod względem częstości wskazań – którą badani łączą z tym zaburzeniem, są trudności w kontaktach z innymi. Respondenci mówili w tym kontekście

o ograniczonym kontakcie lub o braku kontaktu z otoczeniem, generalnie – o trudnościach w budowaniu relacji z innymi, ograniczonej zdolności do wchodzenia w interakcje (18%). Pojawiały się też podobne wypowiedzi dotyczące *trudności z dostosowaniem się do warunków, oczekiwań społecznych*, problemów związanych ze stosowaniem się do ogólnie przyjętych zasad, norm społecznych, problemów wynikających z niezrozumienia reguł życia społecznego, trudności adaptacyjnych ujawniających się w codziennym funkcjonowaniu (3%). Warto dodać, że niekiedy to odcięcie od świata oraz unikanie kontaktów badani uzasadniali lękiem przed innymi oraz przed otoczeniem (2%).

Pojawiło się sporo wypowiedzi dotyczących kwestii ściśle związanych z kontaktami z innymi – *trudności w komunikacji* (13%). Respondenci mówili generalnie o problemach komunikacyjnych, trudnościach w wyrażaniu emocji, trudnościach w komunikacji werbalnej – *trudnościach w posługiwaniu się mową*, brakiem mowy, ograniczonych możliwościach wysławiania się, o zaburzonej lub specyficznej mowie oraz komunikacji pozawerbalnej. Część respondentów zwracała uwagę na *brak lub ograniczony kontakt wzrokowy*, na unikanie kontaktu wzrokowego, na *nieobecne, puste spojrzenia*, *dziwne oczy*, *kierowanie wzroku w jakiś punkt*. Niektórzy ankietowani mówili o braku empatii, *braku umiejętności odczytywania emocji na twarzach innych*, o niezrozumieniu emocji innych.

Relatywnie duża grupa badanych kojarzy autyzm z *nadpobudliwością ruchową*, z dużą impulsywnością, deficytami uwagi, problemami z koncentracją (10%). Trudno na podstawie tych odpowiedzi stwierdzić, czy respondenci ci myślą autyzm z ADHD, czy też mają na tyle dużą wiedzę o autyzmie, że wiedzą, iż nierzadko współwystępuje on z nadpobudliwością ruchową (choć nie jest to kryterium diagnostyczne autyzmu). Warto dodać, że autyzm bywa też łączony z bardziej gwałtownymi reakcjami – z agresją lub autoagresją (2%). Z kolei według niektórych charakteryzuje się on cechami przeciwnymi – spokojem czy wręcz nadmiernym spokojem, wyciszeniem, małą aktywnością (1%).

Co jedenastemu badanemu, któremu pojęcie autyzm nie jest obce, zaburzenie to kojarzy się ze specyficznymi, dziwnymi, nietypowymi zachowaniami, ze specyficznymi gestami czy ruchami (9%). Część mówiła o *dziwnych niekontrolowanych ruchach*, *powtarzaniu pewnych specyficznych czynności*, o *dziwnych niezrozumiałych dla otoczenia zachowaniach* – można przypuszczać, że mieli na myśli stereotypie ruchowe, które są charakterystyczne dla autyzmu. Niektórzy wspominali o specyficznym, odmiennym rodzaju zabawy dzieci z autyzmem.

Z deklaracji respondentów wynika, że autyzm bywa też kojarzony ze złą koordynacją ruchową, *niezgrabnymi*, *mało płynnymi ruchami*, z obniżoną sprawnością manualną (3%). Niektórzy autyzm wiążą z niepełnosprawnością ruchową, fizyczną (4%), myląc go, jak się wydaje, z innymi chorobami. Jeśli chodzi o kwestie związane z zachowaniem lub cechami zewnętrznymi, dostrzegalnymi na pierwszy rzut oka, to część respondentów wiąże autyzm ze specyficznym wyglądem – innym wyrazem twarzy, inną mimiką czy gestykulacją (6%).

Podając skojarzenia związane z autyzmem respondenci porównywalnie często wspominali o słabszym, gorszym rozwoju poznawczym, intelektualnym, *upośledzeniu umysłowym*, *otępieniu*, *niepełnosprawności umysłowej*, *trudnościach w nauce* (7%), co o ponadprzeciętnych, wybitnych zdolnościach i umiejętnościach (6%). Mówiąc o ponadprzeciętnych zdolnościach niektórzy

ankietowani podkreślali, że dotyczą one na ogół jednej dziedziny. W tym kontekście badani wspominali również o *przebłyskach geniuszu, niebywalej inteligencji, twórczych umysłach*, o uzdolnieniach matematycznych oraz plastycznych.

Część respondentów mówiąc o kompetencjach poznawczych osób z autyzmem wskazywała na ograniczone obszary zainteresowań, obsesyjne zainteresowanie jedną dziedziną, fiksacje na wybranych zagadnieniach połączone z przywiązaniem do stałości i niechęcią do zmian. Inni zwracali uwagę na koncentrację na detalach, szczegółach, na pewną pedanterię osób z autyzmem oraz na ograniczoną zdolność do syntetyzowania informacji, na postrzeganie rzeczywistości jako *zbioru pojedynczych elementów nietworzących całości*. Według niektórych badanych autyzm charakteryzuje się brakiem wyobraźni, dosłownym rozumieniem przekazów, nierozumieniem żartów, ironii, metafor oraz *nieumiejętnością kłamania*. Te interesujące i bardzo specyficzne cechy autyzmu wymieniało w sumie 2% ankietowanych, którzy o nim słyszeli.

Pojawiały się również wypowiedzi nawiązujące do innego przetwarzania bodźców płynących z otoczenia – nadwrażliwości bądź niedowrażliwości np. na dźwięk czy dotyk. Respondenci mówili o pewnych zaburzeniach sensorycznych objawiających się reakcjami nieadekwatnymi do bodźców, o wyostrejonej percepcji, dużej bądź małej wrażliwości na bodźce (5%).

W wypowiedziach pojawiły się również takie określenia osób z autyzmem jak: *nieszczęśliwe i cierpiące* (2%) oraz *niesamodzielne, potrzebujące wsparcia* (1%) lub po prostu inne, trudne, tajemnicze (1%).

Niektórzy badani formułując odpowiedzi na pytania posługiwali się ogólnikami mówiąc, że autyzm to ciężka choroba, niepełnosprawność, choroba genetyczna, trwająca od urodzenia (5%). Sporadycznie, błędnie, autyzm bywał określany jako choroba psychiczna (1%).

Co szczególnie istotne i interesujące, relatywnie wielu respondentom (12%) autyzm kojarzy się głównie z zaburzeniem dziecięcym – wymieniając różne trudności, ograniczenia, cechy mówili oni o dzieciach.

W badaniu przedstawiliśmy ankietowanym listę cech – w zdecydowanej większości opozycyjnych – i poprosiliśmy ich o wskazanie tych, które kojarzą im się z autyzmem. Respondenci na ogół nie mieli trudności ze zidentyfikowaniem cech charakterystycznych dla tego zaburzenia. Autyzm najczęściej kojarzony jest z trudnościami w nawiązywaniu kontaktu z innymi (72%) oraz problemami z komunikacją, mową, porozumiewaniem się (60%). Mniej więcej połowa badanych, którzy słyszeli o tym zaburzeniu, łączy go z problemami z rozpoznawaniem emocji (52%), unikaniem kontaktów, wycofaniem (50%) oraz nietypowymi, powtarzalnymi zachowaniami (47%). Znaczna część ankietowanych wiąże autyzm z niechęcią do zmian, sztywnymi upodobaniami (34%), ograniczonymi obszarami zainteresowań (28%), niepełnosprawnością intelektualną (32%) bądź też ponadprzeciętnymi, wybitnymi zdolnościami (26%). Pozostałe cechy, przeciwstawne względem wcześniej wymienionych, wskazywane były sporadycznie.

RYS. 3. Z czym kojarzy się Panu(i) autyzm? Proszę wybrać z poniższej listy te określenia (cechy, zachowania, ograniczenia), które kojarzą się Panu(i) z autyzmem

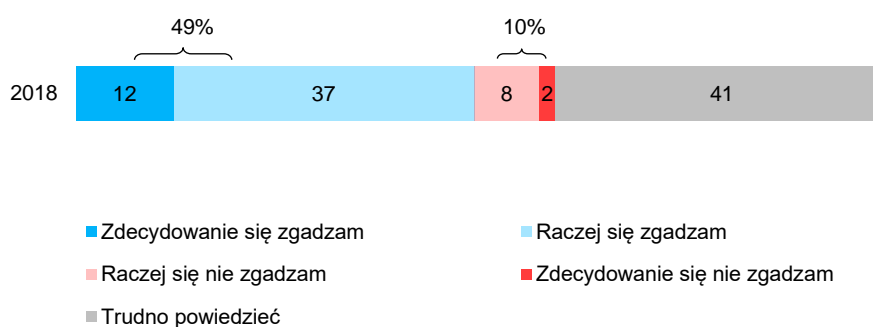
Respondenci mogli wskazać dowolną liczbę cech

W porównaniu z wynikami sprzed trzech lat można zauważyć, że obecnie autyzm częściej kojarzony jest z takimi cechami typowymi dla tego zaburzenia jak: trudności w nawiązywaniu kontaktów z innymi osobami i rozpoznawaniu emocji, unikanie kontaktów z ludźmi, nietypowe powtarzalne zachowania, niechęć do zmian, a także nieco częściej – trudności w komunikacji. Również częściej niż trzy lata temu ankietowani wiążą z autyzmem ponadprzeciętne, wybitne zdolności, rzadziej natomiast niepełnosprawność intelektualną i agresywne zachowania.

Wyniki badania pokazują, że autyzm bywa kojarzony z ponadprzeciętnymi zdolnościami i umiejętnościami. Mniej więcej połowa respondentów, którzy słyszeli o autyzmie, uważa, że wielu wybitnych ludzi miało autyzm, a przeciwnego zdania jest zaledwie co dziesiąty. Znaczna część badanych nie ma zdania na ten temat (41%).

CBOS

RYS. 4. Czy zgadza się Pan(i) z następującym stwierdzeniem czy też nie?
Wielu wybitnych ludzi miało autyzm

Badanych zapytaliśmy również, w którym zawodzie, ich zdaniem, najlepiej realizowałaby się dobrze funkcjonująca osoba z autyzmem. Przedstawiliśmy listę zawodów o różnych wymogach, jeśli chodzi o kompetencje merytoryczne i społeczne.

Respondenci najczęściej wyrażali przekonanie, że osoba z autyzmem najlepiej realizowałaby się w zawodach artystycznych (41%), odnajdywałaby się również dosyć dobrze, zdaniem niemałej grupy respondentów, pracując jako informatyk (23%) albo naukowiec (23%). Inne zawody wymieniane były już rzadziej. Mniej niż co dziesiąty ankietowany uważa, że dobrze funkcjonujące osoby z autyzmem realizowałaby się w zawodowych takich jak: pomoc kuchenna (10%), krawiec/krawcowa (5%), sprzątac/sprzątaczką (4%). Autyzm natomiast raczej nie kojarzy się z takimi profesjami jak: tokarz (2%), sprzedawca/sprzedawczyni (2%), kurier (2%), urzędnik/urzędniczka (1%), lekarz/lekarka (1%), prawnik/prawniczka (0%) czy przedsiębiorca (0%). Podsumowując ten wątek można powiedzieć, że w odczuciu badanych autyzm predysponuje do zawodów wymagających pewnej nietypowości spojrzenia, kreatywności bądź umiejętności ścisłych, a zarazem niepolegających na pracy z ludźmi.

CBOS

RYS. 5. Jak Pan(i) sądzi, w którym z wymienionych zawodów najlepiej realizowałaby się dobrze funkcjonująca osoba z autyzmem?

ODPOWIEDZI OSÓB, KTÓRE SŁYSZAŁY O AUTYZMIE (N=903)

FAKTY I MITY

Przedstawiliśmy badanym szereg stwierdzeń dotyczących autyzmu i poprosiliśmy ich o ustosunkowanie się do nich.

Interesowało nas, czy autyzm wiązany jest wyłącznie z zaburzeniem dziecięcym, czy też respondenci mają świadomość, że dotyczy on również dorosłych. Z deklaracji badanych wynika, że mniej więcej co czwarty spośród tych, którzy słyszeli o autyzmie, uważa, iż autyzm jest zaburzeniem dotyczącym jedynie dzieci (24%), a ponad połowa jest przeciwnego zdania (63%). Druga poruszana przez nas kwestia ściśle łączyła się z pierwszą: czy autyzm jest uleczalny. Takiego zdania jest 12% ankietowanych, a zdecydowana większość (70%) sądzi, że nie jest uleczalny. Zdaniem specjalistów, autyzm jako taki wyleczalny nie jest, niektórzy jednak twierdzą, iż pod wpływem terapii i różnorodnych oddziaływań może nastąpić tak duża poprawa w funkcjonowaniu, iż symptomy autyzmu stają się praktycznie niezauważalne.

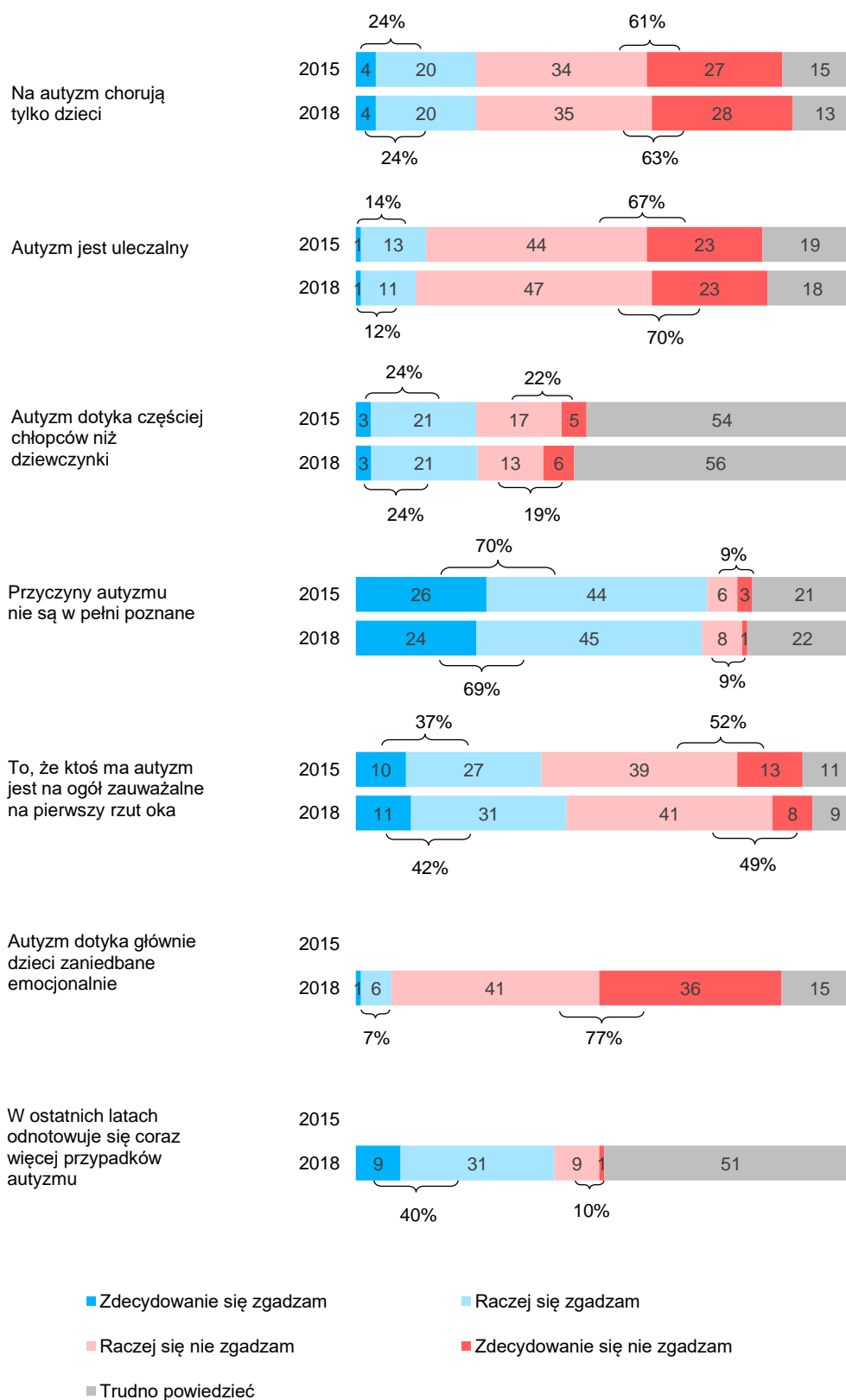
Sprawdziliśmy również, czy ankietowani mają świadomość, że autyzm jest kilkakrotnie częściej diagnozowany wśród chłopców niż wśród dziewczynek. Mniej więcej co czwarty ankietowany tak uważa (24%), większość natomiast nie ma zdania na ten temat (56%).

Interesowało nas także, czy, zdaniem badanych, autyzm jest zaburzeniem dostrzegalnym na pierwszy rzut oka. Opinie w tej kwestii są dosyć podzielone, przy czym w niewielkim stopniu przeważa przekonanie, że nie da się stwierdzić na pierwszy rzut oka, czy ktoś ma autyzm (49% wobec 42%). Warto dodać, że sam proces diagnozowania autyzmu jest złożony i wieloetapowy, a zaburzenia ze spektrum autyzmu należą do tzw. zaburzeń ukrytych, nierozpoznawalnych na podstawie żadnych cech zewnętrznych.

Pomimo wielu badań przyczyny autyzmu wciąż nie są w pełni poznane i takiego zdania jest większość ankietowanych (69%). Kilkadziesiąt lat temu przyczyn autyzmu upatrywano w relacjach rodzic–dziecko, poglądy te jednak nie znalazły naukowego potwierdzenia. Z naszego badania wynika, że w odbiorze społecznym autyzm nie jest związany z zaniedbaniami emocjonalnymi ze strony rodziców (77%).

Znaczna część badanych (40% spośród tych, którzy słyszeli o autyzmie) ma świadomość, że w ostatnich latach odnotowuje się coraz więcej przypadków autyzmu, a czterokrotnie mniej (10%) jest przeciwnego zdania. Jednak co drugi ankietowany nie potrafi ustosunkować się do tej kwestii.

RYS. 6. Czy zgadza się Pan(i) z następującymi stwierdzeniami czy też nie?

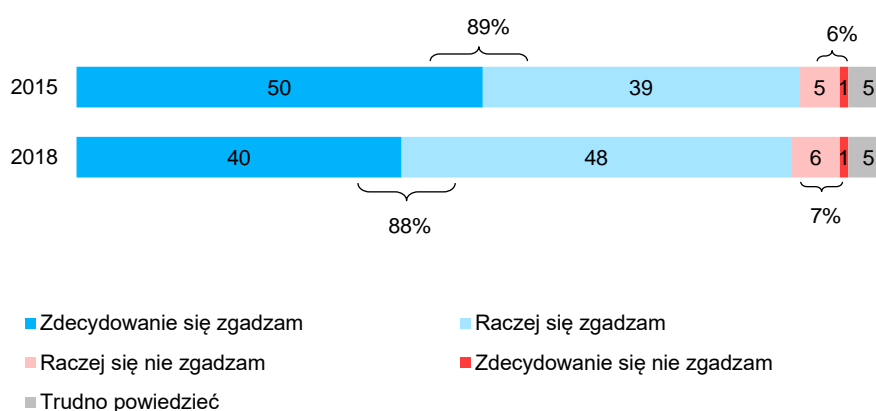

OSOBY Z AUTYZMEM W SPOŁECZEŃSTWIE

Interesowało nas również, jak badani postrzegają sytuację osób z autyzmem i ich rodzin w społeczeństwie, jak osoby z autyzmem są odbierane, jakie jest nastawienie społeczeństwa do nich, a także czy wsparcie ze strony państwa jest w przypadku tych osób wystarczające. Zdaniem ogromnej większości ankietowanych (88%) osobom z autyzmem i ich rodzinom ciężko żyje się w społeczeństwie, a poglądy na ten temat są mało zróżnicowane.

CBOS

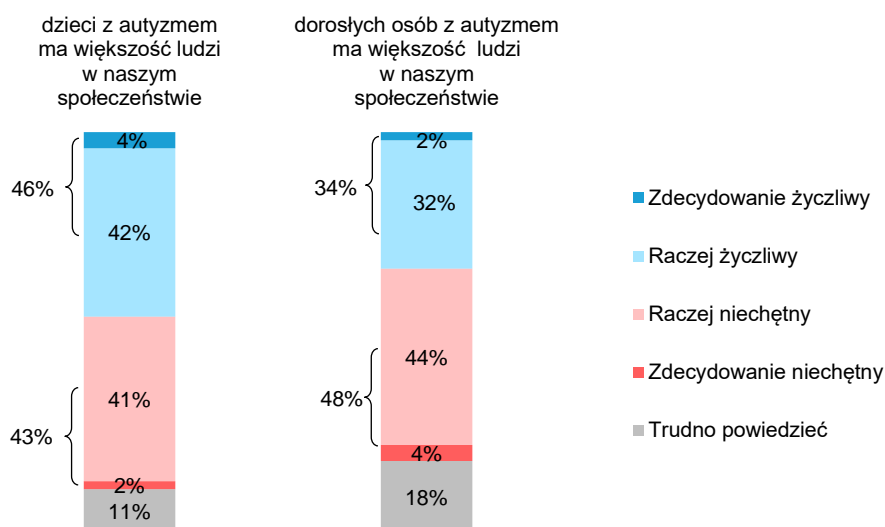
RYS. 7. Czy zgadza się Pan(i) z następującym stwierdzeniem czy też nie?
Osobom z autyzmem i ich rodzinom ciężko żyje się w społeczeństwie

Natomiast opinie co do nastawienia większości ludzi w naszym społeczeństwie do osób z autyzmem są dość podzielone. W przypadku nastawienia do dzieci przekonanie, że to nastawienie jest życzliwe nieznacznie przeważa nad opiniami, że jest niechętnie (46% wobec 43%). Z kolei w przypadku nastawienia do dorosłych osób z autyzmem niechęć – w opinii badanych – przeważa nad życzliwością (48% wobec 34%).

Krytycyzm w postrzeganiu nastawienia otoczenia wobec osób z autyzmem, zarówno dzieci, jak i dorosłych, rośnie wraz z poziomem wykształcenia. Ponadto można zauważyć, że mniej przychylnie nastawienie to postrzegają mieszkańcy miast niż wsi, a szczególnie krytycznie oceniają je mieszkańcy największych miast. Stosunkowo rzadko pozytywnie, a często negatywnie nastawienie społeczeństwa wobec osób z autyzmem postrzegają badani w wieku 35–44 lata (zob. tabele aneksowe 12 i 13).

RYS. 8. Jak Pan(i) sądzi, jaki stosunek do:

Aby lepiej zrozumieć nastawienie wobec osób z autyzmem, zapytaliśmy badanych o emocje, jakie, ich zdaniem, odczuwają inni przy bezpośrednim kontakcie z osobami dotkniętymi tym zaburzeniem. Z deklaracji ankietowanych wynika, że kontakty te najczęściej wywołują zakłopotanie (50%), w drugiej zaś kolejności współczucie (34%) i bezradność (30%). Rzadziej towarzyszy im życzliwość (14%), akceptacja i zrozumienie (12%), lęk czy strach (12%). Mniej niż co dziesiąty badany uważa, że wywołują one niechęć (8%), litość (7%) bądź zainteresowanie (6%). Jedynie bardzo nieliczni są zdania, że kontakty z osobami z autyzmem nie wywołują szczególnych emocji (3%), bądź nie mają sprecyzowanego zdania na ten temat (5%).

RYS. 9. Jak Pan(i) sądzi, co na ogół odczuwają ludzie przy osobistym kontakcie z osobą z autyzmem?

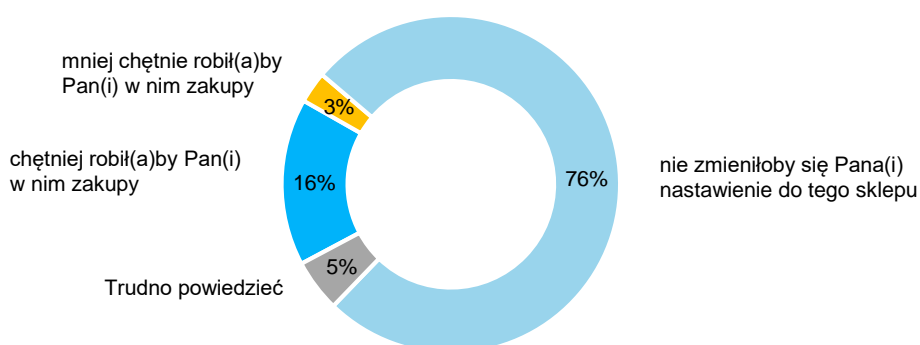
ODPOWIEDZI OSÓB, KTÓRE SŁYSZAŁY O AUTYZMIE (N=903)

Pewnym wskaźnikiem nastawienia do osób z autyzmem jest stosunek do ich pracy zawodowej. Zapytaliśmy respondentów, czy gdyby pobliski sklep zdecydował się na zatrudnienie osób z autyzmem, to chętniej robiliby w nim zakupy, mniej chętnie czy też nie zmieniliby się ich nastawienia w tej sprawie. Okazuje się, że zdecydowana większość badanych nie zmieniałaby swojego nastawienia do tego sklepu. Jedynie bardzo nielicznych zniechęciłoby to do odwiedzania go (3%), natomiast co szóstego respondenta zachęciłoby to do robienia w nim zakupów (16%).

CBOS

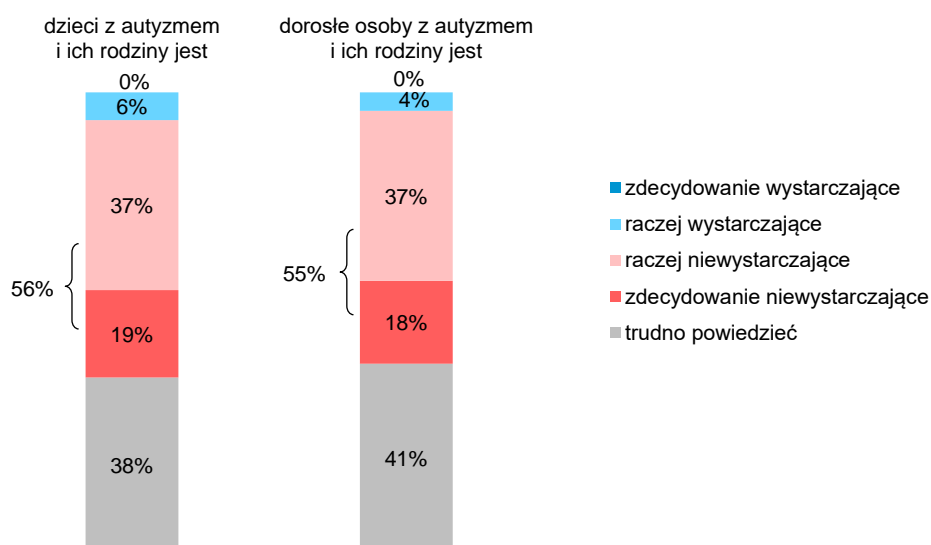
RYS. 10. Gdyby pobliski sklep zdecydował się na zatrudnianie osób z autyzmem, to czy:

Zdaniem ponad połowy badanych, którzy słyszeli o autyzmie, wsparcie ze strony państwa dla osób dotkniętych tym zaburzeniem – zarówno dzieci, jak i dorosłych – jest niewystarczające, jedynie bardzo nieliczni (odpowiednio 6% i 4%) uważają, iż jest ono dostateczne. Mniej więcej dwie piąte ankietowanych nie ma zdania na ten temat.

CBOS

RYS. 11. Czy wsparcie, jakie obecnie otrzymują od państwa:

Ogromna większość badanych słyszała o autyzmie, a zaburzenie to kojarzone jest przede wszystkim z zamknięciem się we własnym świecie, wycofaniem, wyobcowaniem czy izolacją. Relatywnie często wiązane jest również z trudnościami w kontaktach z innymi, budowaniu relacji i więzi z innymi, a także z problemami w komunikacji werbalnej i pozawerbalnej.

Zakłopotanie, współczucie i bezradność to, zdaniem badanych, emocje najczęściej towarzyszące bezpośrednim kontaktom z osobami z autyzmem. Opinie w kwestii nastawienia społeczeństwa do osób z autyzmem są podzielone. W przypadku dzieci przekonanie, że nastawienie to jest życzliwe, nieznacznie przeważa nad opiniami, że jest niechętne. Natomiast w przypadku nastawienia do dorosłych osób z autyzmem niechęć – w opinii respondentów – przeważa nad życzliwością. Zdaniem ponad połowy badanych wsparcie ze strony państwa dla osób z autyzmem – zarówno dzieci, jak i dorosłych – jest niewystarczające, a tylko nieliczni uznają je za dostateczne.

Opracowała

Małgorzata Omyła-Rudzka